

NORGES HØYESTERETT

Den 21. august 2006 avsa Høyesterett kjennelse i

HR-2006-01453-A. (sak nr. 2006/505), straffesak, anke,

Den offentlige påtalemyndighet (førstestatsadvokat Lars Fause)

mot

A (advokat Berit Reiss-Andersen)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Stabel**: Saken gjelder forståelsen av dyrevernloven § 9 om avliving av dyr – spørsmål om en sedvanlig metode for slakting av tamrein, som innebærer bruk av salonggevær på 3-5 meters avstand, er i strid med loven.
- (2) A ble av statsadvokatene i Troms og Finnmark den 8. oktober 2004 satt under tiltale for reintyveri og overtredelse av dyrevernloven § 31 jf. § 9 om avliving av dyr på en slik måte at det kommer i fare for å lide. For overtredelsen av dyrevernloven, jf. tiltalens post II, ble grunnlaget beskrevet slik:

”I tidsrommet desember 2003 til ca. 20. januar 2004 i området X, kartblad IV 1932, i Y kommune, avlivet han minst 33 reinsdyr ved bruk av skytevåpen og kniv. Dyrene har ikke vært livløs før kniv ble benyttet, og reinsdyrene ble derved utsatt for unødige lidelse.”
- (3) Ved Indre Finnmark tingretts dom 17. mars 2005 ble han frifunnet for begge tiltaleposter. Frifinnelsen ble opprettholdt ved Hålogaland lagmannsretts dom 28. januar 2006, etter påtalemyndighetens fullstendige anke.
- (4) Lagmannsrettens dom var, for så vidt gjaldt tiltalepunktet om overtredelse av dyrevernloven, avsagt under dissens, idet mindretallet – de tre fagdommerne – stemte for domfellelse.

- (5) Påtalemyndigheten har anket til Høyesterett over frifinnelsen for brudd på dyrevernloven. Anken gjaldt opprinnelig lovanvendelsen under skyldspørsmålet. I skranken i Høyesterett er det subsidiært gjort gjeldende at lagmannsrettens domsgrunner ikke er tilstrekkelige til å prøve om rettsanvendelsen er riktig, slik at dommen også av denne grunn må oppheves. Forsvareren har gjort gjeldende at lagmannsrettens rettsanvendelse er riktig, slik at anken må forkastes, men har subsidiært sluttet seg til påtalemyndighetens syn på domsgrunnene.
- (6) *Jeg er kommet til at lagmannsrettens dom må oppheves på grunn av mangelfulle domsgrunner.*
- (7) A er reineier med omkring 600 dyr og egen driftsenhet, og er sammen med sine brødre del i en egen siida, med vinterbeite øst for Kautokeino.
- (8) Saksforholdet er beskrevet slik i lagmannsrettens dom:

”Om avliving har A forklart at han alltid, også i forhold til de dyr denne saken omfatter, fanger dyret med lasso, gjør fast i scooteren og skyter dyret i hodet med salongrifle kaliber 22 på 3-5 meters avstand, noen ganger flere skudd. Så går han bort til dyret. Hvis det har kramperykninger, stikker han det med rett kniv i nakken. Deretter tapper han blod ved stikk i halsen eller øverst i brystet, spretter buken og tar ut innvollene. Skrotten fraktes til hytta og flås der.

Denne fremgangsmåten er i samsvar med entydige beskrivelser fra en rekke vitner. Lagmannsretten legger til grunn at fremgangsmåten er den sedvanemessige avlivingsmetoden ved slakt av rein utenfor slakteri.

I ”Faglig uttalelse” fra Mattilsynet – distriktskontoret for Vest-Finnmark datert 17. mars 2004 har seniorinspektør/veterinær Vibeke Elvenes vurdert reinskrotter, reinhoder, skinn og skinnbiter som ble beslaglagt, med slik konklusjon:

”Det har vært slaktet minst 33 dyr. De fleste dyrene (11 av 16 skinn) er skutt i nakkeområdet fra siden. De fleste er i tillegg stukket i nakken. Utefra dette er det svært sannsynlig at dyrene ikke har vært bedøvet/”livløs” etter at man har skutt, og derfor har det vært utført nakkestikk. Når man kutter ryggmarg fører dette til lammelser, men ikke til bevissthetstap. Dette er en forbudt måte å bedøve og avlive dyr til slakting på, fordi det påfører dyrene unødig lidelse. Enkelt dyr med brudd i kjeve, og dyr med skuddhull i panne har skader som er påført før dyrene var døde. Dette er skader som er smertefulle, og dyrene har ikke vært bedøvet før de døde.

Det har i dette tilfellet vært slaktet minst 33 rein. Det er stor grunn til å anta at mange av disse er påført unødige lidelser. Dette fordi det er brukt avlivingsmetoder som ikke har bedøvet dyrene før avlivning.”

- (9) På dette grunnlag var lagmannsretten delt i synet på tiltalens post II.
- (10) Flertallet uttalte:
- ”Flertallet – meddommerne – finner at reinen er slaktet på vanlig måte i forhold til sedvane. At det ikke lyktes å bedøve alle dyrene straks, er hendelige uhell. Sedvanemessig slakting kan ikke være straffbar, verken på objektivt eller subjektivt grunnlag.”**
- (11) Mindretallet – de juridiske dommerne – begrunner sitt syn med at avlivingen ble utført på en måte som medførte at dyret kom i fare for å lide i utrensmål, noe som er tilstrekkelig

til at den ikke var i samsvar med lovens krav. I tillegg finner mindretallet det bevist at dyr faktisk ble påført lidelse.

- (12) Den begrunnelsen flertallet har gitt for frifinnelse, er svært knapp. Forsvareren har anført at flertallet ikke kan forstås slik at den sedvanen det vises til, er i strid med dyrevernloven § 9. Etter min mening gir domsgrunnene ikke tilstrekkelig grunnlag til å prøve lovanvendelsen.

- (13) Dyrevernloven § 9 lyder slik:

”Avliving av dyr skal gjerast på slik måte at dyret ikkje kjem i fare for å lida i utrensmål.

Ved avliving av hest, storfe, småfe, gris, fjørfe, kanin eller tamrein skal dyret svævast før blodet vert tappa. Avliving av slike dyr må berre gjerast av person som er over 16 år og kunnig i slikt. Så langt råd er må avlivinga gjerast ute av syne for andre dyr. Dyr må ikkje flåast, skåldast eller ribbast før dei er daude. Dette gjeld likevel ikkje krepsdyr.

Føresegnene i fyrste og tredje leden gjeld og under jakt og fangst.”

- (14) Det ligger for det første i bestemmelsen av det ikke kreves at avlivingsmetoden påfører dyret unødvendig lidelse, det er tilstrekkelig at det oppstår fare for at slik lidelse kan inntreffe. Jeg viser også til Rt. 1988 side 928 og Rt. 2003 side 104. Det må altså foretas en vurdering av risikoen for at avlivingsmetoden kan påføre dyret lidelse. Dernest må det foretas en avveining i forhold til eventuelle alternative avlivingsmetoder, jf. lovens kriterium ”i utrensmål”. Dette har flertallet ikke gjort. Begrunnelsen viser ikke spor av noen konkret vurdering av de handlinger som har funnet sted, i forhold til lovens krav. I stedet er det vist til at reinen er slaktet på vanlig måte i henhold til sedvane.
- (15) Den samlede lagmannsrett har lagt til grunn As egen beskrivelse av hvordan slaktingen fant sted. Jeg forstår også den samlede lagmannsrett slik at denne metoden er den sedvanlige, i det minste blant de berørte reiene i det området saken gjelder. Betydningen av dette siste kommer jeg tilbake til. Det som uansett skulle vært undergitt en konkret vurdering, er om avlivingsmetoden, at dyrene blir skutt i hodet med salongrifle kaliber 22 på 3-5 meters avstand, og at de deretter, om nødvendig, blir stukket med kniv i nakken, for så å bli tappet for blod, innebar at de kom i fare for å lide i utrensmål. I utgangspunktet synes det vanskelig å utelukke at avlivingsmetoden innebar en ikke ubetydelig risiko for at de ble utsatt for slik lidelse.
- (16) Jeg viser i denne forbindelse til at selv om forskrift 1995-775 om dyrevern i slakterier, som forbyr slik bruk av salonggevær, ikke gjelder ved slakting av tamrein utenfor slakteri, må forbudet ses som utslag av en farevurdering som har generell interesse. Statens dyrehelsetilsyn ved fylkesveterinæren for Troms og Finnmark har således i en uttalelse datert 14. mars 2000 akseptert bruk av skytevåpen ned til kaliber 22 med salonggeværammunisjon i tilfeller der det er mulig å fikse dyret som skal avlives. I henhold til denne faglige uttalelsen er det også en forutsetning at prosjektillet skal trenge inn i hjernen fortrinnsvis foran i pannen eller, eventuelt, fra siden. Ved skyting av rein som ikke er fiksert, forutsettes det brukt jaktammunisjon med ekspanderende prosjektil, minimum kaliber 6,6 mm, for å oppnå sikker anslagskraft.
- (17) Det fremgår av uttalelsen fra Mattilsynet at mange av dyrene er påført unødige lidelser, fordi det er brukt avlivingsmetoder som ikke har bedøvet dem før avliving. Flertallet

uttaler at når det ikke har lyktes å bedøve alle dyrene straks, må dette karakteriseres som hendelige uhell. Det er uklart om flertallet er uenig i Mattilsynets angivelse av at iallfall 11 av dyrene faktisk er påført lidelse. Hvis Mattilsynets uttalelse om faktum legges til grunn, er det åpenbart ikke tale om hendelige uhell. Flertallet måtte derfor ha forklart nærmere hva det legger i dette begrepet.

- (18) Jeg er på denne bakgrunn kommet til at domsgrunnene ikke er tilstrekkelige til at Høyesterett kan vurdere om den lovanvendelsen som har vært lagt til grunn for frifinnelsen, er riktig. Lagmannsrettens dom må derfor oppheves, jf. straffeprosessloven §§ 343 annet ledd nr. 8 og 342 annet ledd nr. 4.
- (19) Slik saken står for Høyesterett, finner jeg ikke grunn til å gå inn på betydningen av en sedvane som måtte være i strid med dyrevernavloven § 9, og de spørsmål dette kan reise i forhold til ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk artikkel 8 nr. 2. Jeg nevner likevel at en slik vurdering vil reise spørsmål om å anvende unntaket for ”grunnleggende rettigheter fastlagt i nasjonal rettsorden”, jf. de hensyn som ligger bak bestemmelsene i dyrevernavloven.
- (20) Jeg stemmer for denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.

(21)	Kst. dommer Sverdrup:	Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
(22)	Dommer Tønder:	Likeså.
(23)	Dommer Coward:	Likeså.
(24)	Dommer Lund:	Likeså.
- (25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

K J E N N E L S E :

Lagmannsrettens dom med hovedforhandling oppheves.